

ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра підприємництва, обліку та фінансів
(назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету

 Наталія КИРИЧЕНКО

«29» серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**ОК 27 МІСЦЕВІ ФІНАНСИ**

	(шифр і назва навчальної дисципліни)
освітній рівень	<u>бакалавр</u>
	(бакалавр, магістр)
спеціальність	<u>072 Фінанси, банківська справа та страхування</u>
	(шифр і назва спеціальності)
освітня програма	<u>Фінанси, банківська справа та страхування</u>
	(назва спеціалізації, освітньої програми)
факультет	<u>економічний</u>
	(назва факультету)

2024 – 2025 навчальний рік

Робоча програма _____ дисципліни «Місцеві фінанси» _____ для
(назва навчальної дисципліни)
здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, що навчаються за
освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування»,
спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Розробники:

Світлана СКРИПНИК, професор кафедри підприємництва, обліку та фінансів, д.е.н., доцент
(автори, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри
підприємництва, обліку та фінансів

Протокол від «28» _____ серпня _____ 2024 року № 1



Завідувач кафедри

Алла КАРНАУШЕНКО

«28» серпня _____ 2024 року

Схвалено методичною комісією економічного факультету

Протокол від «29» _____ серпня _____ 2024 року № 1

Затверджено на Вченій раді економічного факультету _____

Протокол від «29» _____ серпня _____ 2024 року № 1

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <i>07 Управління та адміністрування</i> (шифр і назва)	Обов'язкова	
Змістових частин – 2	Спеціальність (професійне спрямування): <i>072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок</i>	Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання (назва)		3-й	
Загальна кількість годин – 90/3		Семестр	
		6-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,5 самостійної роботи студента – 2,5	Освітній рівень: бакалавр	Лекції	
		22 год.	
		Практичні, семінарські	
		22 год.	
		Лабораторні	
		0 год.	-
		Самостійна робота	
46 год.			
Індивідуальні завдання:		0 год.	
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 44/46 (49%/51%)

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти системи базових знань з організації фінансів органів місцевого самоврядування, опанування засад їхнього функціонування, основ управління і набуття практичних навичок з управління місцевими фінансами, планування, виконання місцевих бюджетів, контролю за бюджетними коштами на місцевому рівні.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Місцеві фінанси» є:

- розуміння сутності їх складу і місця у фінансовій системі держави;
- формування та розвиток у здобувачів цілісного уявлення про систему фінансових відносин органів місцевого самоврядування;
- знання сутності децентралізації влади, особливостей формування державної фінансової політики у сфері місцевих фінансів;
- ознайомлення з державною регіональною політикою, її змістом, цілями та впливом на розвиток місцевого самоврядування;
- з'ясування складу, порядку формування і використання фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування;
- вивчення практики формування доходів та системи видатків місцевих бюджетів, бюджетного процесу та повноважень учасників бюджетного процесу на місцевому рівні;
- знання механізму здійснення міжбюджетних трансфертів, методів бюджетного регулювання;
- засвоєння сутності бюджетної прозорості, знання кошторисів місцевих бюджетів;
- вивчення фінансової діяльності та змісту фінансової роботи бюджетних підприємств;
- розуміння фінансів комунальних і муніципальних підприємств;
- засвоєння функцій казначейського обслуговування місцевих бюджетів;
- дослідження світових моделей формування та організації міжбюджетних відносин;
- вивчення засад бюджетного контролю на місцевому рівні;
- з'ясування сутності корупції та корупційних ризиків в управлінні місцевими фінансами.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати: сутність, складові та основні засади організації місцевих фінансів, загальні поняття і цілі державної регіональної фінансової політики, особливості формування доходів місцевих бюджетів та напрями планування витрачання бюджетних коштів, особливості функціонування фінансового механізму на рівні місцевого самоврядування та участі органів місцевого самоврядування у фінансово-кредитних відносинах, принципи, інструменти управління місцевими фінансами та організацію фінансового контролю на місцевому рівні;

уміти: досліджувати особливості, принципи та структуру формування доходів місцевих бюджетів, здійснювати аналіз доходної та видаткової частини місцевих бюджетів, визначати та аналізувати структуру міжбюджетних відносин, інструменти міжбюджетного регулювання, визначати особливості організації фінансів підприємств комунальної форми власності, їх склад та структуру, визначити особливості управління фінансами на місцевому рівні.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач:

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності

Програмні компетентності

ЗК02 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК 03 Здатність планувати та управляти часом

ЗК 06 Здатність проведення досліджень на відповідному рівні

ЗК 08 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

ЗК 11 Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності)

СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки та фінансів за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища

СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури, зокрема в аграрній сфері

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання (зокрема фінанси аграрних підприємств), фінанси домогосподарств, фінансові (фондові) ринки, банківська система та страхування

СК08. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення

Програмні результати

ПР07 Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

ПР09 Формувати і аналізувати фінансову звітність (зокрема підприємств аграрної сфери) та правильно інтерпретувати отриману інформацію

ПР11 Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

ПР12 Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.

ПР21 Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістова частина 1. Теоретичні і організаційні аспекти місцевих фінансів

Тема 1. Сутність, складові і роль місцевих фінансів у розвитку територіальних громад

Теоретичні основи місцевого самоврядування. Об'єктивні передумови виникнення місцевих фінансів. Формування інституту місцевого самоврядування. Формування науки про місцеві фінанси. Основні теорії місцевих фінансів. Становлення місцевих фінансів. Система місцевого самоврядування в Україні. Сутність місцевих фінансів. Функції місцевих фінансів. Необхідність місцевих фінансів та їх основне призначення. Специфічні ознаки місцевих фінансів. Нормативно-правове забезпечення місцевих фінансів. Територіальна громада. Правовий статус територіальної громади. Функції територіальної громади та її роль у функціонуванні економіки країни. Склад місцевих фінансових інститутів та їх характеристика. Роль місцевих фінансів у соціально-економічних процесах держави. Поняття та ознаки фінансової незалежності місцевих органів влади. Фінансова та бюджетна децентралізація. Основні напрями зміцнення фінансової незалежності місцевого самоврядування в Україні.

Тема 2. Фінансова політика сфери місцевих органів влади

Фінансова політика і роль місцевих органів влади в її реалізації. Особливості функціонування фінансового механізму на рівні місцевого самоврядування. Фінансово-економічні засади та пріоритети фінансової політики на місцевому рівні, порядок її розробки. Об'єкт, мета і напрями державної фінансової політики у сфері місцевих фінансів. Економічні засади та пріоритети фінансової політики органів місцевого самоврядування. Зміст та

порядок розробки програми економічного і соціального розвитку в регіоні. Реалізація фінансової політики у сфері місцевих фінансів України. Основні напрями вдосконалення територіальної організації влади місцевого самоврядування та їх фінансового забезпечення в Україні.

Тема 3. Місцеві бюджети як основа фінансової бази місцевих органів влади

Розвиток місцевих бюджетів України. Місцеві бюджети у складі бюджетної системи. Принципи формування місцевих бюджетів. Роль місцевих бюджетів у соціальному та економічному розвитку регіонів. Місцеві бюджети як організаційна форма мобілізації частини фінансових ресурсів у розпорядження місцевих органів самоврядування. Види місцевих бюджетів України та їх структура. Бюджетна класифікація. Складові частини бюджетної класифікації. Класифікація видатків та доходів місцевого бюджету. Необхідність розподілу місцевих бюджетів на «загальний фонд» та «спеціальний фонд», їх джерела та порядок формування. Бюджет розвитку. Організація бюджетного процесу на місцевому рівні. Повноваження учасників бюджетного процесу на місцевому рівні. Порядок складання проектів місцевих бюджетів, їх взаємозв'язок з проектом Державного бюджету та планами економічного і соціального розвитку регіонів. Порядок розгляду, затвердження та виконання місцевих бюджетів. Порядок складання, розгляду та затвердження звіту про виконання місцевих бюджетів. Особливості затвердження та виконання місцевих бюджетів у разі несвоєчасного їх прийняття. Періодичність, структура та терміни подання звітності про виконання місцевих бюджетів

Тема 4. Формування доходної бази місцевих бюджетів

Фінансова незалежність органів місцевого самоврядування, її матеріальна та фінансова основа. Склад фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування. Баланс фінансових ресурсів і витрат регіону. Особливості формування доходів місцевих бюджетів. Методи мобілізації грошових коштів до місцевих бюджетів. Податкові та неподаткові методи формування доходів місцевих бюджетів. Місцеві позики та їх розвиток в Україні. Цільові фонди місцевого самоврядування. Власні та закріплені доходи місцевих бюджетів. Формування власних доходів місцевих бюджетів за рахунок місцевих податків та зборів. Засади закріплення доходів за бюджетами місцевого самоврядування. Доходи, що закріплюються за бюджетами місцевого самоврядування та враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів. Джерела і склад доходів місцевих бюджетів. Основні напрямки зміцнення доходної бази місцевих бюджетів. Доходи місцевих бюджетів, що не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів. Прогнозування доходів. Показники оцінки доходної бази територій. Підвищення стійкості доходів місцевих бюджетів та подальший розвиток місцевого самоврядування

Тема 5. Система видатків місцевих бюджетів

Теоретичні основи формування видаткової частини місцевих бюджетів. Забезпечення суспільних послуг за рахунок місцевих бюджетів. Зміст та структура видатків місцевих бюджетів. Критерії розмежування видів видатків між місцевими бюджетами. Класифікація видатків. Необхідність фінансового планування на різних рівнях місцевих органів влади та управління, методи фінансового планування. Застосування нормативних підходів у бюджетному плануванні. Кошторисне планування видатків установ, які утримуються з місцевих бюджетів. Програмно-цільовий метод бюджетного планування. Роль місцевих фінансових органів у регіональному фінансовому плануванні. Загальний процес виконання місцевих бюджетів за видатками. Фінансування власних та делегованих державою повноважень, порядок їх здійснення та законодавче закріплення. Порядок фінансування з поточного бюджету та бюджету розвитку

Тема 6. Фінансове вирівнювання та бюджетне регулювання

Сутність міжбюджетних відносин в Україні. Особливості взаємовідносин місцевих бюджетів з державним бюджетом. Сутність і стан фінансового вирівнювання. Формування умов для збільшення зацікавленості органів місцевого самоврядування в мобілізації додаткових доходів. Бюджетне регулювання, його цілі та методи. Інструменти бюджетного регулювання у взаємовідносинах місцевих бюджетів з Державним бюджетом: власні доходи, відсоткові відрахування від загальнодержавних податків і прибутків, дотації вирівнювання, субсидії, субвенції, внески до Державного бюджету України, міжбюджетні взаєморозрахунки, бюджетні позички. Класифікація міжбюджетних трансфертів. Взаємовідносини в бюджетній сфері між різними рівнями місцевих бюджетів, їх особливості. Порядок використання інструментів бюджетного регулювання між різними рівнями місцевих бюджетів. Шляхи вдосконалення міжбюджетних відносин в Україні. Міжбюджетні відносини в зарубіжних країнах.

Змістова частина 2. Порядок формування, використання і контролю місцевих фінансів

Тема 7. Бюджетний процес на місцевому рівні

Зміст і стадії бюджетного процесу на місцевому рівні. Учасники бюджетного процесу на місцевому рівні та їх повноваження. Порядок складання проектів місцевих бюджетів, їх взаємозв'язок з проектом Державного бюджету. Права і обов'язки місцевих органів влади та управління щодо формування і використання місцевих бюджетів. Складання, розгляд, затвердження, виконання та звітність місцевих бюджетів. Бюджетний розпис. Внесення змін до бюджетних призначень. Видатки місцевих органів влади. Обов'язкові видатки, факультативні видатки та видатки на фінансування делегованих повноважень. Періодичність, структура та терміни подання звітності про виконання місцевих бюджетів Казначейське обслуговування

місцевих бюджетів.

Тема 8. Організація фінансової діяльності підприємств місцевого господарства

Місцеве господарство та еволюція поглядів на трактування поняття «місцеві фінанси». Послуги, які надаються на місцевому рівні. Місцеве господарство і його роль у формуванні місцевих бюджетів. Особливості організації фінансів місцевого господарства. Формування фінансових ресурсів підприємств місцевого господарства. Доходи, витрати та прибуток підприємств місцевого господарства. Оборотні кошти підприємств місцевого господарства. Аналіз фінансового стану підприємств місцевого господарства. Поняття банкрутства та його правове забезпечення. Сучасні проблеми та шляхи реформування підприємств місцевого господарства в Україні

Тема 9. Фінансове забезпечення підприємств комунальної власності

Муніципальна власність. Комунальна власність. Право комунальної власності. Об'єкти права комунальної власності. Організаційні форми комунальних підприємств. Фінанси підприємств комунальної форми власності - складова місцевих фінансів. Видатки з місцевих бюджетів на фінансування підприємств комунальної власності та особливості їх планування. Особливості організації фінансів підприємств комунальної форми власності, їх склад та структура. Особливості грошових надходжень підприємств, їх склад і економічна характеристика. Комунальний кредит. Основні форми комунального кредиту. Правове регулювання комунального кредиту. Вітчизняний та зарубіжний досвід розвитку комунального кредиту. Фінансовий стан підприємств комунальної форми власності. Система показників оцінки фінансового стану. Ліквідність і платоспроможність підприємств. Проблеми фінансового забезпечення підприємств житлово-комунального господарства. Особливості формування доходів, склад та структура видатків підприємств житлово-комунального господарства. Особливості фінансування витрат на технічне обслуговування жилих будинків, вивезення сміття та поточний ремонт житлового фонду. Необхідність і зміст реформи житлово-комунального господарства в Україні

Тема 10. Управління місцевими фінансами

Моніторинг стану надходжень доходів до місцевих бюджетів. Аналіз виконання місцевого бюджету за видатками. Внесення змін до бюджетних призначень. Державне регулювання фінансової діяльності органів місцевого самоврядування. Оцінка фінансового стану місцевих бюджетів. Системи касового виконання бюджету: банківська, казначейська та змішана. Їх характеристика, переваги та недоліки. Необхідність фінансового контролю на рівні місцевих органів влади та управління, методи та види фінансового контролю. Внутрішній та зовнішній фінансовий контроль на місцевому рівні. Органи, які здійснюють фінансовий контроль. Організація фінансового контролю на місцевому рівні. Контроль фінансових органів за формуванням та

використанням коштів місцевих бюджетів і власних коштів бюджетних установ. Особливості контролю фінансових органів за використанням грошових фондів, виділених на освіту, охорону здоров'я, культуру, місцевому господарству. Аудит як форма регіонального фінансового контролю

Тема 11. Світовий досвід організації місцевих фінансів

Зміст і значення Європейської хартії місцевого самоврядування. Основні принципи організації місцевих фінансів. Бюджетний федералізм як принцип побудови фінансів місцевого самоврядування. Форми та методи фінансового забезпечення місцевого самоврядування в зарубіжних країнах. Світовий досвід касового виконання місцевих бюджетів. Види, принципи та інструменти взаємодії державного та місцевих бюджетів у зарубіжних країнах. Порядок бюджетного вирівнювання. Світовий досвід надання бюджетних трансфертів місцевим органам влади. Можливість застосування світового досвіду організації місцевих фінансів в Україні, з урахуванням її історичних, економічних та демографічних особливостей.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових частин і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Змістова частина 1. Теоретичні і організаційні аспекти місцевих фінансів						
Тема 1. Сутність, складові і роль місцевих фінансів у розвитку територіальних громад	8	2	2			4
Тема 2. Фінансова політика сфери місцевих органів влади	8	2	2			4
Тема 3. Місцеві бюджети як основа фінансової бази місцевих органів влади	8	2	2			4
Тема 4. Формування дохідної бази місцевих бюджетів	8	2	2			4
Тема 5. Система видатків місцевих бюджетів	8	2	2			4
Тема 6. Фінансове вирівнювання та бюджетне регулювання	7	2	1			4
ПКЗЧ 1	2		1			1
Змістова частина 2. Порядок формування, використання і контролю місцевих фінансів						
Тема 7. Бюджетний процес на місцевому рівні	8	2	2			4
Тема 8. Організація фінансової діяльності підприємств місцевого господарства	8	2	2			4
Тема 9. Фінансове забезпечення підприємств комунальної власності	8	2	2			4
Тема 10. Управління місцевими фінансами	8	2	2			4
Тема 11. Світовий досвід організації місцевих фінансів	7	2	1			4
ПКЗЧ 2	2		1			1
ІНДЗ						

Усього годин	90	22	22	-	-	46
---------------------	-----------	-----------	-----------	----------	----------	-----------

5. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Сутність, складові та засади організації місцевих фінансів	2
2	Тема 2. Фінансова політика сфери місцевих органів влади	2
3	Тема 3. Місцеві бюджети як основа фінансової бази місцевих органів влади	2
4	Тема 4. Формування дохідної бази місцевих бюджетів	2
5	Тема 5. Система видатків місцевих бюджетів	2
6	Тема 6. Фінансове вирівнювання та бюджетне регулювання	2
7	Тема 7. Бюджетний процес на місцевому рівні	2
8	Тема 8. Організація фінансової діяльності підприємств місцевого господарства	2
9	Тема 9. Фінансове забезпечення підприємств комунальної власності	2
10	Тема 10. Управління місцевими фінансами	2
11	Тема 11. Світовий досвід організації місцевих фінансів	2
Разом		22

6. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКО-ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Сутність, складові та засади організації місцевих фінансів	2
2	Тема 2. Фінансова політика сфери місцевих органів влади	2
3	Тема 3. Місцеві бюджети як основа фінансової бази місцевих органів влади	2
4	Тема 4. Формування дохідної бази місцевих бюджетів	2
5	Тема 5. Система видатків місцевих бюджетів	2
6	Тема 6. Фінансове вирівнювання та бюджетне регулювання	2
7	Тема 7. Бюджетний процес на місцевому рівні	2
8	Тема 8. Організація фінансової діяльності підприємств місцевого господарства	2
9	Тема 9. Фінансове забезпечення підприємств комунальної власності	2
10	Тема 10. Управління місцевими фінансами	2
11	Тема 11. Світовий досвід організації місцевих фінансів	2
Разом		22

7. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

№	Назва теми	Кількість
---	------------	-----------

з/п		ГОДИН
1	навчальним планом не передбачено	
2		
...		

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота здобувача вищої освіти має своєю метою забезпечити розширення й поглиблення теоретичних і практичних знань у сфері місцевих фінансів; набути умінь застосувати теоретичні знання при вирішенні конкретних завдань із управління місцевими фінансами, планування, виконання місцевих бюджетів, контролю за бюджетними коштами на місцевому рівні. Її метою є підвищення ефективності навчального процесу шляхом організації позааудиторного навчання.

Самостійна робота здійснюється у формі підготовки до лекцій і практичних занять у бібліотеці, комп'ютерних класах, в домашніх умовах. Під час підготовки до занять вивчається теоретичний навчальний матеріал з кожної теми, наданий в основній та додатковій літературі, конспекті лекцій.

Підготовка до практичних занять здійснюється шляхом ознайомлення з основними теоретичними положеннями до кожного практичного заняття, нормативною документацією, методикою виконання розрахунків.

Власний погляд здобувача вищої освіти, критичний підхід у процесі аналізу теоретичних і практичних проблем формується у процесі вивчення питань професійної сфери, які мають дискусійний характер.

У роботі над навчально-програмним матеріалом дуже важливим є вміння самостійно підбирати літературні джерела з будь-якого проблемного питання як у теоретичному, так і в практичному їх аспекті. Літературні джерела повинні включати повний список монографій, статей, нормативних документів. Передбачається, що в період вивчення дисципліни здобувач самостійно розв'язує домашні завдання, а також в цілому перед сесією.

Перелік питань для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Сутність, складові та засади організації місцевих фінансів	4
2	Тема 2. Фінансова політика сфери місцевих органів влади	4
3	Тема 3. Місцеві бюджети як основа фінансової бази місцевих органів влади	4
4	Тема 4. Формування дохідної бази місцевих бюджетів	4
5	Тема 5. Система видатків місцевих бюджетів	4
6	Тема 6. Фінансове вирівнювання та бюджетне регулювання	5
7	Тема 7. Бюджетний процес на місцевому рівні	4
8	Тема 8. Організація фінансової діяльності підприємств місцевого господарства	4
9	Тема 9. Фінансове забезпечення підприємств комунальної власності	4
10	Тема 10. Управління місцевими фінансами	4
11	Тема 11. Світовий досвід організації місцевих фінансів	5

9. ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Різновидом самостійної роботи є виконання індивідуального завдання з метою вивчення і оволодіння матеріалом навчальної дисципліни без участі викладача. Здобувачу видається завдання і цільова установка на його виконання. Індивідуальне завдання включає питання для дискусій, підготовки доповідей, інформаційних повідомлень з проблемних питань.

Кожному здобувачу індивідуально видаються питання для рефератів, дискусій, підготовки доповідей, інформаційних повідомлень з проблемних питань. Індивідуальне завдання виконується самостійно при консультуванні викладачем протягом вивчення навчальної дисципліни відповідно до графіка навчального процесу. У процесі роботи здобувач виробляє власний стиль. Економії часу сприяють знання основ комп'ютерної грамотності, бібліографії, система забезпечення обов'язковою літературою, вміння використовувати відповідні методи, способи і прийоми роботи.

Виконання індивідуального завдання сприяє формуванню у здобувачів інтелектуальних якостей, необхідних майбутньому фахівцю, виховує у здобувачів стійкі навички постійного поповнення своїх знань, самоосвіти, сприяє розвитку працелюбності, організованості й ініціативи, випробовує його сили, перевіряє волю, дисциплінованість тощо

Перелік тем для підготовки рефератів, презентацій, доповідей

1. Історичний розвиток місцевого самоврядування як основа місцевих фінансів.
2. Проблеми становлення і розвитку місцевих фінансів в Україні
3. Нормативно-правове регулювання місцевих фінансів
4. Територіальна громада як первинний суб'єкт місцевого самоврядування
5. Особливості та характерні ознаки фінансових відносин у сфері місцевих фінансів
6. Стратегія і тактика фінансової політики місцевих рад народних депутатів
7. Особливості функціонування фінансового механізму на місцевому рівні
8. Вплив місцевих фінансів на економічний розвиток регіонів
9. Управління фінансами на місцевому рівні
10. Права та обов'язки місцевих органів влади та управління щодо формування та використання бюджетів
11. Роль місцевих бюджетів в економічному і соціальному розвитку регіонів
12. Види місцевих бюджетів та особливості їх формування і використання
13. Бюджетний процес на місцевому рівні
14. Бюджетний федералізм

15. Проблеми місцевого оподаткування
16. Фінансова децентралізація в Україні, її проблеми та перспективи
17. Нормативно-правова база функціонування позабюджетних фондів місцевого самоврядування в Україні
18. Досвід формування валютних фондів місцевих рад
19. Особливості сучасної практики створення цільових фондів органів місцевого самоврядування
20. Напрями зміцнення фінансової незалежності місцевого самоврядування в Україні
21. Порядок складання проектів місцевих бюджетів, їх взаємозв'язок з проектом Державного бюджету та планами економічного і соціального розвитку регіонів
22. Розподіл місцевих бюджетів на «загальний» та «спеціальний фонди», їхні джерела та порядок формування
23. Шляхи оптимізації структури місцевих бюджетів в Україні
24. Реформа адміністративно-територіального устрою на Україні та її вплив на виконання бюджетної політики
25. Інвестиційна складова місцевих бюджетів
26. Розпорядники кредитів. Їх права та обов'язки
27. Комунальний кредит та його форми
28. Вплив малого бізнесу на формування фінансових ресурсів місцевого самоврядування
29. Джерела, зміст та структура доходів місцевих бюджетів
30. Види податкових надходжень до місцевих бюджетів
31. Роль загальнодержавних податків і зборів у формуванні місцевих бюджетів
32. Місцеві податки і збори, їх роль у формуванні доходів місцевих бюджетів
33. Місцеві позики як інструмент поновлення доходів місцевих бюджетів
34. Основні напрями використання коштів місцевих бюджетів
35. Зміст та структура видатків місцевих бюджетів
36. Особливості планування видатків на освіту
37. Проблеми фінансування видатків на лікувальні заклади
38. Шляхи вдосконалення бюджетного нормування
39. Програмно-цільовий метод формування місцевого бюджету
40. Історія становлення і розвитку бюджетних відносин в Україні
41. Реформа міжбюджетних відносин в Україні
42. Міжбюджетні відносини в зарубіжних країнах
43. Діючі інструменти міжбюджетних відносин
44. Об'єкт взаємовідносин місцевих бюджетів з Державним бюджетом України
45. Власні доходи місцевих бюджетів – основа фінансової незалежності місцевого самоврядування
46. Види бюджетних трансфертів
47. Сутність та стан фінансового вирівнювання

48. Особливості фінансового планування в бюджетній сфері на місцевому рівні
49. Роль фінансових відділів, управлінь та податкових інспекцій у фінансовому плануванні регіонів
50. Контроль фінансових органів за формуванням та використанням коштів місцевих бюджетів
51. Контроль місцевих органів влади за формуванням і використанням коштів підприємств комунальної власності
52. Особливості контролю в житлово-комунальному господарстві
53. Комунальна власність як засіб реалізації громадських послуг
54. Фінансове планування на підприємствах комунальної власності
55. Особливості формування та розподілу виручки від реалізації продукції в підприємствах комунальної власності
56. Прибуток підприємств комунальної власності та його розподіл
57. Структура місцевих бюджетів у зарубіжних країнах
58. Світовий досвід надання бюджетних трансфертів місцевим органам влади
59. Застосування світового досвіду організації місцевих фінансів в Україні
60. Зарубіжний досвід місцевого оподаткування

Реферативну доповідь студент виконує на аркушах формату А4, обсягом до 10 сторінок, вказуючи зміст та список використаних джерел. За результатами захисту реферату викладач виставляє оцінку в журнал. Практичні та ситуаційні завдання студент виконує в учнівському зошиті і здає викладачу на перевірку у зазначений термін. Захист цих завдань проходить у формі співбесіди, за результатами якої викладач ставить оцінку у журнал

При підготовці доповідей з проблемних питань дотримуються вимог:

Доповідь складається з:

- аналізу економічної проблеми, явища чи суперечності, які безпосередньо стосуються навчальної дисципліни;
- висновку.

Аналіз проблеми містить виклад суті явища, поточного стану справ та його оцінку. Особливістю опису є те, що в ньому не потрібно наводити навчальний матеріал, який здобувачі вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії окремо вивчають на семінарських заняттях (визначення термінів, переліки функцій, класифікацій чи принципів тощо), крім випадків, коли у визначеннях чи класифікаціях і міститься проблема, що є темою доповіді. Аналіз проблеми займає до 6-ти хвилин доповіді.

Висновок містить (якщо можливо) пропозиції щодо вирішення проблеми. У ньому доповідач використовує як власне обґрунтування проблеми, так і думку фахівців.

Критеріями оцінки доповіді є її змістовність, структурованість, зрозумілість і лаконічність. Питання для доповідей здобувач вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії може вибрати із зазначеного переліку (узгодивши з викладачем) або запропонувати власну тему, також

узгодивши її з викладачем. Письмове оформлення доповіді не обов'язкове. Під час доповіді можна користуватися зібраними матеріалами

10. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При викладанні дисципліни застосовуються такі методи навчання: пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемного викладу, інформаційно-повідомлювальний, пояснювальний, інструктивно-практичний, пояснювально-спонукальний; репродуктивний. Для передавання і сприймання інформації використовуються словесні, наочні, практичні методи.

Для активізації навчально-пізнавальної діяльності застосовуються: проблемні лекції, елементи рольової гри; презентації навчальних матеріалів, виконаних творчих завдань (рефератів); застосування наочних матеріалів; робота в мережі Інтернет, бібліотеці; консультації (настановні, контрольні, проблемні).

Навчальна дисципліна «Місцеві фінанси» викладається шляхом поєднання аудиторних занять із самостійною роботою.

Базовою є методика навчання на лекціях із застосуванням мультимедійного методу. На практичних (семінарських) заняттях використовуються різні форми та методи навчання і контролю знань студентів: доповіді, експрес-опитування, доповнення відповіді, вільна дискусія, співбесіда, обговорення рефератних повідомлень, розв'язання ситуаційних задач, виконання самостійних і контрольних робіт та інші.

11. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Використовуються такі методи контролю:

- метод усного контролю: індивідуальне / фронтальне опитування;
- метод тестового контролю, поточні семестрові роботи та залікова робота;
- метод самоконтролю;
- метод письмового контролю: контрольна робота, підсумковий контроль змістової частини (ПКЗЧ).

Проміжний і поточний контроль включає тестовий контроль, перевірку творчих завдань, оцінку за активність здобувачів на заняттях, тези виступів на конференціях, участь у конференціях, публікація статті, створення презентацій.

Підсумковий контроль: залік у 6 семестрі.

Проміжний контроль з дисципліни включає і оцінювання результатів самостійного вивчення теоретичного та практичного матеріалу.

Основні методи контролю знань здобувачів:

Форми контролю	Максимальна кількість балів
2 семестр	

усна перевірка (опитування, розв'язання проблемних ситуацій, задач) на практичних заняттях, враховуючи, що рівень підготовки здобувача відображає систематичність його самостійної роботи над курсом	11 тем × 3 бали = 33 балів
тестова перевірка за темами дисципліни	11 тем × 1 бал = 11 балів
виконання і захист рефератів, доповідей	1 робота × 5 балів = 5 балів
участь у міні-дискусіях під час проведення лекцій	11 тем × 1 бал = 11 балів
виконання підсумкової контрольної роботи	1 робота × 5 балів = 5 балів
додаткові бали (представлення результатів науково-дослідних робіт на конкурсах наукових робіт, конференціях, участь у неформальній освіті (професійних курсах, тренінгах, вебінарах; громадській освіті; онлайн освіті тощо)	до 10 балів
Загальна (максимальна) сума балів	100 балів

Максимальна кількість балів, що може набрати студент у семестрі дорівнює 60-ти балам. Отримані поточні бали додаються до наступних максимально можливих 30 балів, що одержуються студентом під час складання заліку, підготовки рефератів, доповідей.

Опитування є один із способів обліку знань. Критерії оцінювання відповідей:

- повнота і правильність відповіді;
- ступінь усвідомлення та розуміння вивченого;
- повне і правильне викладення (оформлення) відповіді.

Виконання тестових завдань. Тематичний тест складається з 10 завдань за правильне виконання яких здобувач отримує максимальний бал.

Виконання і захист доповідей. Критеріями оцінювання реферативних робіт є повнота розкриття теми, висвітлення сучасного стану та перспективних змін об'єкта дослідження, дотримання логіки та послідовності викладу, якісне оформлення реферату з дотриманням вимог вищої школи, володіння матеріалом обраної теми при презентації реферату.

Виконання і захист індивідуальних навчально-дослідних завдань

Якщо при перевірці в ІНДЗ не виявлено суттєвих помилок, оформлення її відповідає вимогам, то така робота може бути прийнята без захисту з максимальною оцінкою в балах. У всіх інших випадках ІНДЗ захищається автором з виставленням відповідної оцінки.

У випадку відсутності здобувача на практичному (семінарському) занятті він зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття через усне опитування в поза аудиторний час (час консультацій викладача) або відпрацювати пропущене заняття шляхом виконання реферату / індивідуального науково-дослідного завдання, теми яких визначені викладачем. Невідпрацьовані заняття вважаються незданими і за них не нараховується оцінка в балах.

Для оцінювання використовується система накопичування балів. Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою з наступним переведенням у національну шкалу та шкалу ECTS.

12. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Поточне тестування та самостійна робота													Додаткові бали	Залік
Змістова частина 1						Змістова частина 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	ПКЗЧ1	T7	T8	T9	T10	T11	ПКЗЧ2	Max 10	Max 100
Max 5	Max 5	Max 5	Max 5	Max 5	Max 5	Max 15	Max 6	Max 6	Max 6	Max 6	Max 6	Max 15		

T1, T2 ... T11 – теми змістових частин

ПКЗЧ 1(2) – підсумковий контроль змістової частини

Додаткові бали – за представлення результатів науково-дослідних робіт на конкурсах наукових робіт, конференціях, участь у неформальній освіті (професійних курсах, тренінгах, вебінарах; громадській освіті; онлайн освіті тощо)

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності/Local grade	Оцінка ЄКТС/ ECTS grade		Оцінка за національною шкалою/National grade для заліку
90–100	A	Excellent	Зараховано/Passed
82-89	B	Good	
74-81	C	Satisfactory	
64-73	D		
60-63	E	Fail	Не зараховано/Fail
35-59	FX		
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Освітньо-професійна програма першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок.

2. Робоча програма навчальної дисципліни «Місцеві фінанси»
3. Навчально-наочні матеріали, технічні засоби навчання тощо
4. Комплекс завдань для обов'язкових підсумкових контрольних робіт
6. Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять
7. Завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти
8. Контрольні завдання до практичних занять, самостійної роботи, підсумкового контролю змістової частини, питання для заліку
9. Методичні рекомендації та розробки викладачів
10. Інші матеріали

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Алексеев І. В., Ярошевич Н. Б., Кондрат І. Ю., Ливдар М. В. Бюджетна система : підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. 400 с.
2. Бізнес.Район. Як громаді залучити інвестиції під час війни. Інфографіка. URL: <https://business.rayon.in.ua/news/541368-yak-gromadi-zaluchiti-investitsii-pid-chasviyniinfografika>
3. Боровик П. М., Ролінський О. В., Мазур К. М. Вітчизняна практика та зарубіжний досвід бюджетних відносин на рівні місцевих бюджетів. Облік і фінанси. 2015. № 1. С. 51-57
4. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
5. Бюджет та асигнування місцевих органів влади: веб-сайт. URL: <https://www.cohesion-territoires.gouv.fr/budget-et-dotations-des-collectivites-locales>
6. Васильєва Н. В., Гринчук Н. М., Дерун Т. М., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Місцевий бюджет і фінансове забезпечення об'єднаної територіальної громади: навч. посіб. Київ, 2017. 119 с.
7. Волкова В. В., Волкова Н. І. Місцеві фінанси: навч. посіб. Вінниця: Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2022. 105 с.
8. Джерела доходів місцевих бюджетів. *Децентралізація в Україні*. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/7476>
9. Європейська хартія місцевого самоврядування. Рада Європи; Хартія, Міжнародний документ від 15.10.1985. (поточна редакція від 16.11.2009). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text
10. Мельник Л. Фінансово-економічні аспекти формування спроможних територіальних громад. *Журнал Інвестиції: практика та досвід науково-фахове видання України з питань економіки та державного управління*. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/24_2020/19.pdf
11. Методичні рекомендації щодо оцінки рівня фінансової спроможності територіальних громад. *Веб-ресурс*. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/751/0.pdf>
12. Місцевий бюджет і фінансове забезпечення об'єднаної територіальної громади: навч. посіб./ Н.В. Васильєва та ін. Київ, 2017. 119 с.
13. Місцеві фінанси. Навчальний посібник. Вінниця: Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2022. 105 с.
14. Місцеві фінанси у схемах і таблицях: навч. посібник/ М.А. Гапонюк, А.Є. Буряченко, В.П. Яцюта та ін; за заг. ред. В.М.Федосова. К.: КНЕУ, 2010. 600 с.

15. Місцеві фінанси: підручник / авт. кол.; за ред. д-ра екон. наук, проф. О. Б. Жихор, д-ра екон. наук, проф. О. П. Кириленко. Київ : УБС НБУ, 2015. 579 с.
16. Муніципальні фінанси : навч. посіб. / За ред. д. е. н., проф. О. П. Кириленко. Тернопіль : Астон, 2015. 360 с.
17. Ніколаєва О.П. Місцеві фінанси: підручник. Київ, 2013. 354 с.
18. Податковий кодекс України. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
19. Про бюджетну класифікацію. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-11#Text>
20. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-п#Text>
21. Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2021-п#Text>
22. Про місцеве самоврядування в Україні. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>
23. Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування: Закон України від 15.07.1997 № 452/97-ВР. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/Z970452>
24. Про співробітництво територіальних громад. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text>
25. Проценко Ю.М. Проблеми формування дохідної бази місцевих бюджетів. Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. 2016. № 1(32). С. 230-238.
26. Проць, Н. Демчук, Н. (2023). Актуальні проблеми формування та виконання місцевих бюджетів в умовах воєнного стану. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 4, 32 (Лютий 2023), 62–70. DOI:<https://doi.org/10.29038/2786-4618-2022-04-62-70>
27. Проць Н. В., Руденко А. Формування та використання коштів бюджетів територіальних громад. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. Том. 2 № 30 (2022) С.46-55
28. Розрахунок обсягу освітньої субвенції на 2023 рік. *Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/rozrahunok-obsyagu-osvitnoyi-subvenciyi-na-2023-rik>
29. Формування критеріїв та методики оцінювання спроможності територіальних громад (аналітичне дослідження). *Офіційний портал децентралізації в Україні*. URL: <https://decentralization.gov.ua>
30. Фінансування місцевого самоврядування в Англії: веб-сайт. URL: <https://www.instituteforgovernment.org.uk/explainers/local-government-funding-england>
31. Фінансове забезпечення органів місцевого самоврядування: концептуалізація, практика та пріоритети: монографія / Микола Іванович

Карлін, Василь Ігорович Проць, Наталія Василівна Проць. Луцьк: Вежа-Друк, 2023. 252 с.

32. Щур Р. І. Організаційні засади здійснення фінансового контролю за діяльністю об'єднаних територіальних громад в Україні. Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України. 2019. № 1. С. 295–307. URL: <https://doi.org/10.33244/2617-5940.1.2019.295-307>

33. Department for Levelling Up, Housing and Communities. Local authority revenue expenditure and financing England: 2022 to 2023 budget. GOV.UK. URL: <https://www.gov.uk/government/statistics/local-authority-revenue-expenditure-and-financing-england-2022-to-2023-budget>

34. Les recettes des administrations publiques locales. *Fipeco*. URL: https://www.fipeco.fr/fiche/Les-recettes-des-administrations-publiques-locales#_ftn1

35. The French Experience of Decentralization. URL: <https://www.arricod.fr/wp-content/uploads/The-French-Experience-of-Decentralization.pdf>

36. Główny Urząd Statystyczny. Pojęcia stosowane w statystyce publicznej. Główny Urząd Statystyczny. URL: <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-wstatystyce-publicznej/2159,pojcie.html>

37. Sprawozdania budżetowe. *Portal Ministerstwa Finansów*. URL: <https://www.gov.pl/web/finanse/sprawozdania-budzetowe>

Додаткова література:

1. Бечко П.К., Ролінський О.В. Місцеві фінанси: навч. посіб. Київ, 2007. 192с.

2. Борщ Г. А., Вакуленко В. М., Гринчук Н. М. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади та її маркетинг: навч. посіб. Київ, 2017. 107с.

3. Зайчикова В.В. Місцеві фінанси України та європейських країн: навч. посіб. Київ, 2007. 299 с.

4. Карлін М.І., Проць Н. В., Проць В.І. Екологічні податки та екологічне фінансування територіальних громад: досвід України та ЄС. *Світ фінансів*. № 2(71) 2022. С.133-143.

5. Крайник, О., Федорчак, О. Фінансування розвитку територіальних громад в умовах децентралізації. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2(43), 118–125. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.43.2022.3558>

6. Костирко Л. А. Методичні засади комплексного аналізу фінансової стійкості місцевих бюджетів. *Економічні проблеми розвитку галузей та видів економічної діяльності*. 2016. Т. 1, № 21. С. 83–90.

7. Кириленко О., Баранець Я. Досвід забезпечення фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2020. Вип. 3. С. 54–68. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2020.03.054>

8. Кириленко О. П., Малиняк Б. С., Письменний В. В., Русін В. М. Планування та управління фінансовими ресурсами територіальної громади. К.: ТОВ «Підприємство «ВІ ЕН ЕЙ». 2015. 396 с.
9. Литвинчук І.В. Економічна сутність бюджетного контролю. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу, 2013. Вип. 3 (27). С. 195-210.
10. Литвинчук І.В. Громадський контроль за виконанням місцевих бюджетів. Вісник ЖДТУ / Економічні науки, 2014. Вип. 4 (70). С. 155-158.
11. Литвинчук І.В., Прохорчук Н.О. Роль органів місцевого самоврядування в організації місцевого господарства. Вісник ЖДТУ / Економічні науки. Житомир: ЖДТУ, 2016. № 2 (76)
12. Луніна І., Серебрянська Д. Декларації та реалії бюджетної децентралізації. *Дзеркало тижня*. № 43. 2015. URL: <http://gazeta.dt.ua/finances>
13. Лучишин Л.М. Роль податків і зборів у доходах місцевих бюджетів. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку. 2019. №2. С. 61-69
14. Марчак Д., Маркуц Ю., Задорожня Л. *Бюджетний барометр*. 2021. № 12. URL: <https://voxukraine.org/byudzhetnyj-barometr-12-gruden-2021-roku/>
15. Мельник А.Ф., Монастирський Г.Л., Дудкіна О.П. Муніципальний менеджмент: навч. посібник/За ред. д.е.н.,проф.А.Ф. Мельник.–Тернопіль, 2005.
16. Мельничук Н. Удосконалення управління формуванням і використанням фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування. Фінансовий механізм. Світ фінансів. 1 (18). URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/25817>
17. Місцеві фінанси у схемах і таблицях : навч. посіб. / [М. А. Гапонюк, А. Є. Буряченко, В. П. Яцюта та ін.]; за заг. ред. В. М. Федосова. К. : КНЕУ, 2010. 600 с.
18. Місцеві фінанси: навчальний посібник / [Н. Л. Замкова, І. В. Гнидюк, Ю. А. Романовська та ін.]; за ред. Н. Л. Замкової. Вінниця: Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2016. 412 с.
19. Оспіщев В.І., Кропівцова Н. І. Місцеві фінанси: навч.-метод. посіб. / В. І. Оспіщев, Н. І. Кропівцова. Х.: ХДУХТ, 2009.
20. Планування та виконання місцевих бюджетів на основі програмно-цільового методу: навч. посіб. / [за заг. ред. В. В.Зубенка]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-ІІ) впровадження». [6-те видання, випр. та доп.] Київ, 2017. 144 с.
21. Прогнозування та управління соціально-економічними процесами в регіоні: монографія / за наук. Ред. В. С. Загорського. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2016. 238 с.
22. Рева Т.М. Ковальчук К.Ф. Кучкова Н.В. Місцеві фінанси: навч. посіб. Київ, 2007. 208с.
23. Сидорович М. Муніципальні фінанси: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. Київ : НаУКМА, 2021. 68 с.
24. Сунцова О. О. Місцеві фінанси: навч. посіб. К.: Центр учбової

літератури, 2020. 480 с.

25. Фінанси бюджетних установ : навч. посіб. / Н.А. Дехтяр, О.В. Дейнека, О.В. Люта, Н. Г. Пігуль ; за заг. ред. Н.А. Дехтяр. Суми : Сумський державний університет, 2020. 229 с.

26. Юнацький М.О. Конспект лекцій з дисципліни «Місцеві фінанси» [Текст]: ступінь бакалавр / М-во освіти і науки України, Донець. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. фінансів і банківської справи; Кривий Ріг: [ДонНУЕТ], 2019. 134 с.

27. Kneysler O., Spasiv N., Kizyma T. The finances of the united territorial communities in the financial system of ukraine. *World of finance*. 2020. № 1(62)

28. Polyanska A., Zapukhlyak I. Project activity as a tool for the development of territorial communities. *University scientific notes*. 2021. С. 160–170. URL: <https://doi.org/10.37491/unz.79.15>

15. ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. URL: <https://tax.gov.ua/> // Офіційний сайт Державної податкової служби України

2. URL: www.treasury.gov.ua // Офіційний сайт Державної казначейської служби України

3. URL: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index> // Офіційний сайт Державної аудиторської служби України

4. URL: www.minfin.gov.ua // Офіційний сайт Міністерства фінансів України

5. URL: www.bank.gov.ua // Офіційний сайт Національного банку України

7. URL: www.kmu.gov.ua // Офіційний сайт Кабінету Міністрів України

8. URL: www.ukrstat.gov.ua // Офіційний сайт Держкомстату України

9. URL: <http://rada.gov.ua/> // Офіційний сайт Верховної ради України

10. URL: <https://mof.gov.ua/uk> // Офіційний сайт Міністерства фінансів України

11. URL: <http://www.me.gov.ua> // Офіційний сайт Міністерства економіки України

12. URL: <https://www.nfp.gov.ua> // Офіційний сайт Національної комісії з регулювання ринків фінансових послуг

13. URL: <https://www.nssmc.gov.ua> // Офіційний сайт Національної Комісії з цінних паперів та фондового ринку

14. URL: www.ibser.org.ua // Сайт Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень